

Wiadomości Numizmatyczne, R. LIV, 2010, z. 1 (189)

BARTOSZ AWIANOWICZ

**SOLID KONSTANTYNA I
ZNALEZIONY PRAWDOPODOBNI NA MAZOWSZU**

Na toruńskim rynku antykwarycznym w 2007 r. pojawił się interesujący solid Konstantyna I, wybitny w 335 lub 336 r. w mennicy w Antiochii (ryc. 1):

Ryc. 1. Cesarstwo Rzymskie, Konstantyn I, solid, 335-336, Antiochia. Skala 1:1

Fig. 1. Roman Empire, Constantine I, solidus, 335-336, Antioch. Actual size.

Av. CONSTANTI – NVS MAX AVG, popiersie cesarza w drapowanej szacie i zbroi oraz z diademem w prawo;

Rv. VICTORIA CO – NSTANTINI AVG, Wiktoria krocząca w lewo, trzymająca trofeum w prawej ręce i gałązkę palmową w lewej; w odcinku oznaczenie mennicze SMAN. Waga 4,99 g.

Wprawdzie ten typ monety jest poświadczony we wszystkich podstawowych korpusach i katalogach monet epoki Konstantyna I¹, powyższy egzemplarz zasługuje jednak na odnotowanie z uwagi na barbarzyńskie uszko oraz informację, że został znaleziony na Mazowszu w latach trzydziestych XX w. Niezależnie od prawdziwości informacji o mazowieckiej proveniencji numizmatu (której nie byłam w stanie zweryfikować), o pochodzeniu numizmatu z obszaru północnego Barbaricum świad-

¹ Zob. RIC VII Antiochia 93; Cohen 603 i Depeyrot 45/1.

czy charakterystyczne uszko monety, dowodzące pozaekonomicznego wykorzystania solida jako ozdoby i jednocześnie symbolu statusu społecznego. Niestety, zarówno kształt uszka (prosta tulejka czterokrotnie kanelowana²), jak i jego typowe umieszczenie nad popiersiem cesarza na awersie, nie pozwalają na potwierdzenie proveniencji solida (ryc. 2).

Ryc. 2. Powiększenie uszka z ryc. 1

Fig. 2. Magnification of the loop from Fig. 1.

Wszystkie znane dotychczas numizmaty z uszkiem o czterokrotnym kanelunku są na tyle podobne, że dają się powiązać z jednym warsztatem³, przy czym, jak zauważa A. Bursche, „w niektórych przypadkach znalezisk oddzielonych dystansem ponad 1000 km jesteśmy w stanie stwierdzić rękę tego samego rzemieślnika”⁴, zatem i w tym przypadku kształt tulejki nie pozwala na wysuwanie zbyt daleko idących wniosków. Związek z obecnym obszarem Polski zdaje się natomiast potwierdzać znalezisko tego samego typu solida (RIC VII Antiochia 93) z trzykrotnie kanelowanym uszkiem na cmentarzysku Żerniki Wielkie (gm. Żórawina, pow. wrocławski)⁵.

WYKAZ SKRÓTÓW:

- Cohen: H. Cohen, *Description historique des monnaies frappées sous l'Empire Romain*, t. I–VIII, wyd. II, Paris 1880–1892.
- Cr. M. H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, t. I–II, Cambridge 1974.
- Depeyrot: G. Depeyrot, *Les monnaies d'or de Dioclétien à Constantine (284–337)*, Wetteren 1995.
- RIC: H. Mattingly, C. H. V. Sutherland *et alii*, *The Roman Imperial Coinage*, t. I–X, London 1923–1994.

² Por. A. Bursche, *Złote medaliony rzymskie w Barbaricum. Symbolika prestiżu i władzy społeczeństw barbarzyńskich u schyłku starożytności*, Warszawa 1998, s. 132 (typ oznaczony przez autora jako III 1d).

³ Zob. *ibidem*, s. 140.

⁴ A. Bursche, *Złote medaliony rzymskie z Barbaricum. Geneza symbolu*, [w:] *Pozaeconomiczne funkcje monet. X ogólnopolska sesja numizmatyczna w Nowej Soli*, Poznań 1995, s. 35–36.

⁵ Zob. A. Bursche, *Złote medaliony rzymskie w Barbaricum*, s. 155.

SOLIDUS OF CONSTANTINE I, FOUND PROBABLY IN MAZOVIA

In 2007, an interesting solidus of Constantine I appeared on the antique market in Toruń, minted in 335 or 336 in the mint of Antioch (Fig. 1):

Obv. CONSTANTI – NVS MAX AVG, the bust of the emperor diademed, draped and cuirassed right;

Rev. VICTORIA CO – NSTANTINI AVG, Victory walking left, bearing a trophy in the right hand and a palm branch in the left; in the exergue, the mint mark SMAN. Weight 4.99 g.

Even though this type of coin is confirmed in all the basic corpuses and catalogues of coins from the era of Constantine I,¹ the above specimen, however, is worth noticing due to its Barbarian loop and the information that it was found in Mazovia in the 1930s. Regardless of the truth of the information about the Mazovian provenance of the coin (which I could not verify), the characteristic loop of the coin, proving its non-economic use both as a decoration and a symbol of social status, shows that the coin derives from the area of the north Barbaricum. Unfortunately, both the shape of the loop (a simple sleeve with four flutes)² and its typical placing above the bust of the Emperor on the obverse do not allow confirmation of the solidus's provenance (Fig. 2).

All the coins known so far with a four-fluted loop are so similar that they can be related to one workshop³ and, as A. Bursche claims, "in some cases of finds separated by a distance of more than 1000 km we are able to recognize the hand of the same craftsman".⁴ Therefore, in this case the shape of the sleeve does not allow far-reaching conclusions. However, a relation to the present area of Poland seems to be confirmed by a find of the same type of solidus (RIC VII Antioch 93) with a three-fluted loop at the cemetery Żerniki Wielkie (commune of Żórawina, Wrocław district).⁵

Translated by Joanna Skórska

¹ Cf. RIC VII Antioch 93; Cohen 603 and Depeyrot 45/1.

² Cf. A. Bursche, *Złote medaliony rzymskie w Barbaricum. Symbolika prestiżu i władzy społeczeństw barbarzyńskich u schyłku starożytności* (Warsaw, 1998), p. 132 (type denoted by the author as III 1d).

³ Cf. *ibidem*, p. 140.

⁴ A. Bursche, 'Złote medaliony rzymskie z Barbaricum. Geneza symbolu', *Pozaeconomiczne funkcje monet: X ogólnopolska sesja numizmatyczna w Nowej Soli* (Poznań, 1995), pp. 35–36.

⁵ Cf. A. Bursche, *Złote medaliony rzymskie w Barbaricum*, p. 155.

LIST OF ABBREVIATIONS:

- Cohen: H. Cohen, *Description historique des monnaies frappées sous l'Empire Romain*, vols. I–VIII, 2nd ed. (Paris, 1880-1892)
- Cr. M. H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, vols. I–II (Cambridge, 1974)
- Depeyrot: G. Depeyrot, *Les monnaies d'or de Dioclétien à Constantine (284–337)* (Wetteren, 1995)
- RIC: H. Mattingly, C. H. V. Sutherland, *et al.*, *The Roman Imperial Coinage*, vols. I–X (London, 1923–1994)

Adres autora / The author's address:

Dr Bartosz Awianowicz

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Katedra Filologii Klasycznej

Fosa Staromiejska 3

PL-87 100 Toruń

bartosz.awianowicz@umk.pl